

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt torsdag den 24. februar 2022

Sag BS-28670/2021-HJR
(2. afdeling)

British American Tobacco Exports Limited (tidligere British American Tobacco Western Europe Commercial Trading Limited)
(advokat Jakob Rosing)

mod

HDI-Gerling Verzekeringen N.V.
(advokat Jes Anker Mikkelsen)

I tidligere instanser er afsagt dom af Sø- og Handelsretten den 6. juni 2019 (BS-1522/2016-SHR) og af Østre Landsrets 21. afdeling den 11. januar 2021 (BS-57450/2019-OLR).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen, Henrik Waaben, Hanne Schmidt og Ole Hasselgaard.

Påstande

Appellanten, British American Tobacco Exports Limited, har nedlagt påstand om, at indstævnte, HDI-Gerling Verzekeringen N.V., skal anerkende, at British American Tobaccos eventuelle krav mod HDI-Gerling ikke er forældet.

HDI-Gerling har påstået stadfæstelse.

Spørgsmålet om lovvalg og – såfremt dansk ret finder anvendelse – spørgsmålet om forældelse er for Højesteret udskilt til forlods behandling og afgørelse, jf. retsplejelovens § 253, stk. 1. Parterne er efterfølgende blevet enige om, at spørgsmålet om forældelse skal afgøres efter dansk ret. De er desuden enige

om, at det er Højesteret, som skal behandle sagens øvrige spørgsmål, hvis British American Tobacco får medhold i, at et eventuelt krav ikke er forældet.

Supplerende sagsfremstilling

Af offentlig konkursrapport af 19. januar 2018 udarbejdet i henhold til den hollandske konkurslov fremgår om konkursbehandlingen af Kazemier Transport B.V. bl.a. (dansk oversættelse):

”Kazemier var forsikret mod denne type hændelser, og forsikringsselskabet har i mellemtiden ved dets advokat cand. jur. [Mr.] Van Rossenberg fra Rotterdam gjort indsigelser på Kazemiers vegne. Der verserer en procedure i Danmark og en procedure i England.

...

I proceduren i London er det den skade, som er opstået under transporten af cigaretterne, foretaget af Kazemier fra Ungarn til Danmark, som står centralt.

...

BAT-selskabernes standpunkt bestrides af forsikringsselskabet og dets forsikrede, Kazemier, via cand. Jur. [Mr.] Van Rossenberg i Holland, og advokaten i London, som han har inddraget i sagen. [...] Retten i første instans har taget forsikringsselskabets svarskrift til følge, men appelretten har omstødt dommen og anset sig selv som kompetent til at behandle sagen.

...

I rapportperiode 14 er der truffet afgørelse af Supreme Court, nemlig 27. oktober 2015, og her vurderet, at den engelske ret ikke har kompetence til at behandle påstanden, fremsat af BAT-selskaberne.

...

I rapportperiode 15 har der ikke været nogen udvikling af betydning. Der er et antal gange talt med forskellige parter for at se om der kunne indgås et forlig, eftersom retten i højeste instans har fralagt sig kompetence til at behandle BAT's erstatningspåstand. BAT har genoptaget proceduren i Danmark, som var sat i bero i forbindelsen med sagen i England. Cand. Jur. [mr.] Van Rossenberg har på vegne af forsikringsselskabet gjort indsigelser herimod.”

Retsgrundlag

Forsikringsaftalelovens § 95

Forsikringsaftalelovens § 95, stk. 1 og 2, er sålydende:

”§ 95. Når den sikredes erstatningspligt overfor den skadelidte er fastslået og erstatningens størrelse bestemt, indtræder den skadelidte i den sikredes ret imod selskabet, for så vidt han ikke er fyldestgjort.

Stk. 2. Den skadelidte indtræder endvidere i den sikredes ret imod selskabet, hvis skadelidtes krav på erstatning er omfattet af sikredes konkurs, tvangsakkord eller gældssanering. I det omfang skadelidtes krav ikke er blevet dækket, kan det fulde krav på erstatning rettes mod selskabet. Selskabet skal i de i 1. pkt. nævnte tilfælde uden ugrundet ophold underrette den sikrede om, at det har modtaget et krav på erstatning.”

Forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2, er indsat ved lov nr. 434 af 10. juni 2003. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget hedder det bl.a. (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, lovforslag nr. L 169, side 4375):

”Almindelige bemærkninger

...

4.5. Direkte krav ved ansvarsforsikringer

4.5.1. Gældende ret

Ved ansvarsforsikringer indtræder skadelidte efter forsikringsaftalelovens § 95 i skadevolderens/sikredes ret mod ansvarsforsikringsselskabet, når skadevolderens erstatningspligt og erstatningens størrelse er fastslået. Erstatningspligten og erstatningens størrelse kan fastslås ved dom over skadevolderen, eller ved at skadevolderen anerkender skadelidtes erstatningskrav.

Skadelidte ”indtræder” i sikredes ret, dvs. at skadelidte kan rette sit krav direkte mod ansvarsforsikringsselskabet, men skadelidte kan dog ikke få en bedre retsstilling over for selskabet, end skadevolderen/sikrede ville have haft, hvis den pågældende selv havde betalt erstatningen til skadelidte og derefter havde gjort kravet gældende mod selskabet. Om og i hvilket fald i hvilket omfang skadelidte har et krav mod forsikringsselskabet, afhænger således af, i hvilket omfang sikrede/skadevolderen har et krav mod selskabet. Forsikringsselskabet kan gøre de samme indsigelser gældende over for skadelidte som over for skadevolderen/sikrede, f.eks. at forsikringsdækningen er ophørt på grund af manglende præmiebetaling (lovens § 14), eller at sikrede forsætligt har fremkaldt forsikringsbegivenheden (lovens § 18).”

Af bemærkningerne til § 95, stk. 2, i samme lovforslag fremgår bl.a. (s. 4396):

”Til nr. 14 (§ 95, stk. 2)

Det foreslås, at det udtrykkeligt kommer til at fremgå af § 95, at skadelidte i tilfælde af skadevolderens/sikredes konkurs har et direkte krav mod skadevolderens ansvarsforsikringsselskab, jf. 1. pkt. Dette er i overensstemmelse med gældende ret, jf. Højesterets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2001, side 1303. Det foreslås samtidig, at dette også gælder, hvis skadevolderen har fået tvangsakkord eller gældssanering, idet skadelidte heller ikke i disse tilfælde har mulighed for at få sit fulde erstatningskrav betalt af skadevolderen.

Den foreslåede regel omfatter skadelidtes krav på erstatning, hvis kravet er omfattet af skadevolderens konkurs, tvangsakkord eller gældssanering.
...

Ligesom efter det gældende stk. 1 "indtræder" skadelidte i sikredes ret imod selskabet. Dette indebærer bl.a., at forsikringsselskabet også i tilfælde af skadevolderens konkurs mv. kan gøre de samme indsigelser gældende over for skadelidte som over for skadevolderen/sikrede."

Forsikringsaftalelovens § 29

Forsikringsaftalelovens § 29, stk. 1, 4 og 5, er sålydende:

"§ 29. Krav i anledning af forsikringsaftalen forældes efter reglerne i forældelsesloven, jf. dog stk. 2-6.

...

Stk. 4. Hvis en skadelidt inden udløbet af forældelsesfristen for et krav mod en sikret indtræder i den sikredes ret imod selskabet i medfør af § 95, forældes skadelidtes krav mod selskabet tidligst 1 år efter indtrædelsen.

Stk. 5. Er en skade inden forældelsesfristens udløb anmeldt til selskabet, indtræder forældelse af krav, som skaden giver anledning til, tidligst 1 år efter selskabets meddelelse om, at det helt eller delvis afviser kravet. Hvis selskabet anerkender, at der foreligger en dækningsberettiget skade, men anmoder om yderligere oplysninger med henblik på opgørelse af kravets størrelse, indtræder forældelse 3 år efter selskabets meddelelse herom."

Bestemmelserne fik deres nuværende affattelse ved lov nr. 523 af 6. juni 2007. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget hedder det bl.a. (Folketingstidende 2006-07, tillæg A, lovforslag nr. L 166, s. 5665-5668 og 5670-5671):

"3.2. Ændring af forsikringsaftaleloven

3.2.1. Gældende ret

...

Det er i retspraksis uafklaret, hvornår forældelsesfristen regnes fra, når en skadelidt indtræder i en skadevolders ret mod et selskab i medfør af § 95. Det er således uafklaret, om fristen regnes fra indtrædelsen, eller om skadelidtes krav mod selskabet forældes på samme vis som skadevolders krav mod selskabet. Det er Justitsministeriets opfattelse, at det på baggrund af almindelige principper om indtrædelse må antages, at skadelidtes krav mod selskabet forældes på samme vis som skadevolders krav mod selskabet. Skadelidte kan således i visse tilfælde risikere, at et krav mod selskabet vil være forældet på det tidspunkt, hvor skadelidte får mulighed for at rejse et krav over for selskabet.

...

3.2.2. Lovforslagets udformning

...

Justitsministeriet er enig med FAL-udvalget i, at der alene bør gælde særlige forældelsesregler på forsikringsområdet, hvis der er et særligt behov herfor. Herved sikres bl.a., at i tilfælde, hvor en person kan rette et krav mod såvel et forsikringsselskab som mod en anden person, forældes kravene som udgangspunkt efter de samme regler. Justitsministeriet er dog også enig med udvalget i, at dette udgangspunkt bør fraviges i visse tilfælde, jf. nedenfor.

...

Justitsministeriet er enig i, at forsikringsrådets karakter tilsiger en særlig nem adgang til afbrydelse af forældelsen ved krav mod forsikringsselskaber i anledning af skader. Det er således ikke hensigtsmæssigt, at forsikringstagere og sikrede skal være opmærksomme på, at der kan indtræde forældelse, mens en sag er under behandling ved et forsikringsselskab.

...

Justitsministeriet foreslår på den baggrund, at der indsættes en bestemmelse i forsikringsaftaleloven, hvorved det fastlægges, at hvis en skade inden forældelsesfristens udløb er anmeldt til selskabet, forældes krav som følge af skaden tidligst et år efter selskabets meddelelse om, at det helt eller delvist afviser kravet.

...

Den gældende forsikringsaftalelovs § 29, stk. 2, bestemmer, at ved ansvarsforsikring, hvor selskabet hæfter umiddelbart over for skadelidte, forældes skadelidtes krav mod selskabet efter de samme regler, som gælder for skadelidtes krav mod skadevolderen.

...

Forsikringsaftalelovens § 29, stk. 2, omfatter ikke den situation, at der ved ansvarsforsikringer sker indtrædelse i den sikredes ret imod selskabet efter forsikringsaftalelovens § 95. Det er uafklaret i retspraksis, om forældelsesfristen i disse tilfælde skal regnes fra indtrædelsen, eller om skadelidtes krav mod selskabet forældes på samme måde som skadevolders krav mod selskabet. Hvis det antages, at skadelidtes krav mod selskabet forældes på samme måde som skadevolders krav mod selskabet, kan et krav mod selskabet allerede være forældet på det tidspunkt, hvor skadelidte får mulighed for at rejse det over for selskabet, jf. ovenfor under pkt. 3.2.1.

Det foreslås derfor, at skadelidtes krav mod selskabet i disse tilfælde, hvor selskabet ikke hæfter direkte over for den skadelidte, forældes tidligst et år efter indtrædelsen i skadevolders krav mod selskabet. Herved får den skadelidte rimelig mulighed for at rejse sit krav over for selskabet. Det vil naturligvis være en betingelse, at indtrædelsen er sket inden udløbet af forældelsesfristen for skadelidtes krav mod den sikrede.”

Af bemærkningerne til § 29 i samme lovforslag fremgår bl.a. (s. 5694-5696):

”Til § 2 (forsikringsaftaleloven)

...

Til nr. 2 (§ 29)

Det foreslås, at krav i anledning af forsikringsaftalen som udgangspunkt forældes efter reglerne i forældelsesloven, jf. stk. 1. ”Krav i anledning af forsikringsaftalen” omfatter alle krav, der vedrører og/eller udspringer af aftalen. Reglen har således et videre anvendelsesområde end den gældende § 29, stk. 1, der alene omfatter krav, der er »grundede i forsikringsaftalen«. Den foreslåede regel omfatter også krav, der opstår i kraft af lovgivningen og støttes på indholdet af forsikringsaftalen. Som eksempel på krav, der opstår i kraft af lovgivningen, kan nævnes skadelidtes krav mod ansvarsforsikringselskabet efter færdselslovens § 108, stk. 1.

Der foreslås i stk. 2-6 en række undtagelser til stk. 1, hvorved forældelseslovens almindelige regler fraviges.

...

Med stk. 4 foreslås en særregel vedrørende ansvarsforsikringer, når der sker indtrædelse i den sikredes ret imod selskabet efter forsikringsaftalelovens § 95. Den skadelidtes krav mod selskabet forældes i sådanne tilfælde tidligst et år efter indtrædelsen, når indtrædelsen er sket inden udløbet af forældelsesfristen for kravet med den sikrede.

...

Det foreslås, at forældelsesfristen for så vidt angår krav mod et forsikrings-selskab afbrydes foreløbigt allerede på det tidspunkt, hvor skaden, der ligger til grund for kravet, anmeldes til selskabet, jf. stk. 5, 1. pkt.”

Anbringender

British American Tobacco har anført navnlig, at kravet ikke er forældet, idet selskabet efter forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2, er indtrådt i Kazemiers retsstilling over for HDI-Gerling også i henseende til forældelse og derfor kan støtte ret på, at der i forholdet mellem Kazemier og HDI-Gerling er sket afbrydelse af forældelsesfristen ved, at Kazemier anmeldte skaden til HDI-Gerling, jf. forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5. Da HDI-Gerling ikke har afvist kravet, er forældelse fortsat afbrudt.

Princippet om indtræden efter forsikringsaftalelovens § 95 er i overensstemmelse med almindelige indtrædelsesprincipper, sådan at skadelidte ikke opnår bedre, men heller ikke dårligere ret end skadevolderen (den sikrede), jf. herved også princippet i gældslovens § 27 samt forsikringsaftalelovens forarbejder. De forudgående instansers afgørelser hviler derfor på en fejlagtig opfattelse af forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, samt af dommene i UfR 2017.1787 H og UfR 2018.1506 H.

Bevismæssigt er det i første række mailen af 20. september 2011 fra Kazemier til British American Tobacco, der understøtter, at Kazemier foretog anmeldelse til HDI-Gerling. Det understøttes desuden af, at HDI-Gerling i overensstemmelse med forsikringsbetingelserne udpegede advokater i sagen, og at HDI-Gerling ikke har søgt at føre modbevis.

Der er endvidere sket afbrydelse af forældelse som følge af, at retssagen i England i realiteten blev ført imod HDI-Gerling og ikke mod Kazemier. Af oplysningerne fra Kazemiers konkursbo fremgår, at det reelt var HDI-Gerling, som repræsenterede Kazemier ved sagen i England. Dette er i overensstemmelse med Kazemiers forsikringsbetingelser, hvorefter forsikringsselskabet (HDI-Gerling) ved behandling af skadesager tager stilling til opgørelse af skaden, udpegning af advokater, indledning af procedurer mv.

Alternativt skal HDI-Gerling anses for at være blevet procesunderrettet om retssagen i England efter forældelseslovens § 22 eller princippet heri, sådan at kravet af den grund ikke er forældet. Betingelserne i forældelseslovens § 22 er opfyldt, idet Kazemier under konkurs og HDI-Gerling er solidarisk ansvarlige for kravet, og HDI-Gerling var fuldt ud bekendt med retssagen i England og var retog de facto sine interesser under sagen.

HDI-Gerling har anført navnlig, at British American Tobacco først ved Kazemiers konkurs den 18. september 2012 fik et krav mod HDI-Gerling efter forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2. Dette krav er forældet efter forældelseslovens § 3, stk. 1, jf. forsikringsaftalelovens § 29, stk. 1, idet British American Tobacco ikke forud for sagsanlægget i Danmark har afbrudt eller suspenderet forældelse over for HDI-Gerling.

British American Tobacco indtrådte i henhold til forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2, alene i Kazemiers ret over for HDI-Gerling i henhold til den indgåede forsikringsaftale og ikke i Kazemiers retsstilling generelt, herunder i forhold til spørgsmålet om forældelse. British American Tobacco kan derfor ikke støtte ret på en eventuel afbrydelse af forældelse efter forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, ved Kazemiers påståede anmeldelse af kravet til HDI-Gerling, idet kravet hviler på et særligt grundlag (Kazemiers konkurs) og dermed forældes særskilt. Hvis Højesteret måtte finde, at udgangspunktet, som gælder for en regresberettigets krav mod en skadevolder, finder anvendelse, gøres det gældende, at der er tale om et særligt tilfælde, sådan at udgangspunktet om indtræden også i forældelsesretlig henseende skal fraviges. Den almindelige 3-årige forældelsesfrist begyndte derfor at løbe på tidspunktet for Kazemiers konkurs og udløb den 18. september 2015.

British American Tobacco har desuden ikke løftet bevisbyrden for, at Kazemier anmeldte skaden til HDI-Gerling. Det kan ikke pålægges HDI-Gerling at føre bevis for, at anmeldelse ikke er sket.

Sagsanlægget i England kan ikke anses for fristafbrydende over for HDI-Gerling efter forældelseslovens § 16 og § 20, idet HDI-Gerling ikke var part ved udtagelsen af stævningen i den engelske retssag og heller ikke blev inddraget i sagen efter Kazemiers konkurs. British American Tobacco-selskaberne procesunderrettede ikke HDI-Gerling, jf. forældelseslovens § 22, stk. 1 og 2. Hverken aktiv deltagelse i en retssag eller interesse i og viden om en retssag fører til afbrydelse af forældelse, hvis vedkommende ikke er part eller skriftligt procesunderrettet.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Under transport fra Ungarn til Danmark af et parti cigaretter, der tilhørte British American Tobacco Exports Limited, forsvandt en del af cigaretterne i Danmark den 19. september 2011, inden transporten nåede bestemmelsesstedet. Transporten blev foretaget af det hollandske firma Kazemier Transport B.V., som havde tegnet ansvarsforsikring i HDI-Gerling Verzekering N.V.

British American Tobacco-selskaberne anlagde den 21. september 2011 sag ved de engelske domstole mod bl.a. Kazemier, som i september 2012 blev erklæret konkurs. Den 28. oktober 2015 afviste The Supreme Court i England sagen på grund af manglende værneting.

British American Tobacco har efterfølgende den 25. oktober 2016 anlagt denne sag mod HDI-Gerling med krav om betaling af erstatning for de bortkomne cigaretter. Spørgsmålet om kravets forældelse er for Højesteret udskilt til forlods behandling og afgørelse. Parterne er for Højesteret enige om, at spørgsmålet skal afgøres efter dansk ret.

Indtræden efter forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2

Efter forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2, indtræder skadelidte i sikredes ret imod selskabet, hvis skadelidtes krav er omfattet af sikredes konkurs.

Højesteret finder, at indtræden efter § 95, stk. 2, i overensstemmelse med bestemmelsens ordlyd, og hvad der må anses for forudsat i forarbejderne til lovens § 29 om forældelse (Folketingstidende 2006-07, tillæg A, lovforslag nr. L 166, s. 5665 ff. og 5694 ff.), indebærer, at skadelidte indtræder i skadevolderens (den sikredes) forældelsesretlige stilling over for forsikringsselskabet.

Hvis skadevolderen har anmeldt skaden til forsikringsselskabet, sådan at forældelse af skadevolderens krav mod selskabet er afbrudt, jf. forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, indebærer skadelidtes indtræden efter § 95, stk. 2, derfor, at skadelidte også indtræder i denne forældelsesretlige virkning af anmeldelsen. En sådan situation adskiller sig fra situationen i Højesterets dom af 23. januar 2018 (UfR 2018.1506), som angik spørgsmålet om, hvem der ved anmeldelse kan afbryde forældelse efter § 29, stk. 5, og ikke spørgsmålet om indtræden efter § 95, stk. 2, i den forældelsesretlige virkning af en anmeldelse foretaget af den forsikrede skadevolder.

Den konkrete sag

Af mail af 20. september 2011 fra Kazemier til British American Tobacco fremgår bl.a.:

”Our insurance has been notified and the case is in the hands of the loss adjusters “Expertisebureau Groenendijk b.v.”. Mr. C. Groenendijk jr is this morning with Pieter (Sutorius) in Hamburg to obtain info from Pieter about the technical side and he will be present when the vehicle will be inspected there by Pieter as on my request.

Mr. Groenendijk (+31 6 53139250) visited me this afternoon in Aduard and your name was mentioned too. He will certainly contact you.”

Højesteret finder på baggrund af mailen og det oplyste om sagsanlægget i England, at det er tilstrækkeligt sandsynliggjort, at Kazemier i september 2011 foretog anmeldelse af skaden til HDI-Gerling. Kazemier har herved afbrudt forældelse af sit eventuelle krav mod HDI-Gerling, jf. forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, og British American Tobacco er efter forsikringsaftalelovens § 95, stk. 2, ved Kazemiers konkurs indtrådt i denne forældelsesretlige virkning af anmeldelsen.

Højesteret tager herefter British American Tobaccos påstand om, at et eventuelt krav ikke er forældet, til følge.

Der vil blive taget stilling til spørgsmålet om sagsomkostninger i forbindelse med Højesterets afgørelse af sagens øvrige spørgsmål.

THI BESTEMMES:

HDI-Gerling Verzekeringen N.V. skal anerkende, at British American Tobacco Exports Limiteds eventuelle krav ikke er forældet.

Til bekræftelse: